

Limburgse architect van hoogste gebouw van België

HASSELT.— Zowat anderhalf jaar geleden startte de BRTN in Sint-Pieters-Leeuw met de bouw van een nieuwe zendmast. De zendtoren moet hoofdzakelijk dienen voor een betere autoradio-ontvangst. In en rond Brussel wordt de BRTN immers weggeknepen door de vrije radio's. De toren moet daaraan een einde maken, al was het maar om de radioreclame-inkomsten veilig te stellen.

Als het een beetje meezit, zullen de bouwwerken eind dit jaar klaar zijn. De betonnen kolos wordt 300 meter hoog - de Eiffeltoren is 320 meter - en zal het hoogste 'bouwsel' van België worden. Kostprijs: 320 miljoen. De architect achter het project is Alfredo De Gregorio, Belg van Italiaanse afkomst. Geboren, zegt hijzelf, in de barakken op Meulenberg.

«Aan de toren kun je het menselijk vernuft aflezen»

Alfredo De Gregorio (39) komt uit een gezin met tien kinderen. Allemaal behaalden ze een diploma. «Pa ging ervoor werken, maar joeg ons hogerop. Ze zei: we zitten in België en we blijven er. Thuis werd geen Italiaans gesproken. Voor de andere Italianen waren we 'de dikke nekken'.»

De wedstrijd

In 1983 viel de zendmast in Waver om. Oorzaak: metaalmoetheid. Het staal was verouderd. De Raad van Bestuur van de BRT besliste daarop een nieuwe zendmast te

bouwen. In 1988 vaardigde de BRT een (internationale) wedstrijd aanbesteding uit. De opdracht werd in de wacht gesleept door bouwonderneming Van Ry-menant. Studiebureau CITEC (50 % Swartenbroeckx, 50 % KS) en architectenbureau De Gregorio-en-partners zorgden voor de Limburgse inbreng.

De Gregorio: «Die wedstrijd had twee onderdelen. Eerst was er een esthetische selectie. Dat was heel innovatief. Voor de eerste keer in zo'n geval was schoonheid een criterium. Vroeger zou zo'n

opdracht een zaak van ingenieurs geweest zijn, maar onder meer onder druk van de groene beweging werd er ook belang gehecht aan het uitzicht en dus kwamen er architecten aan te pas. Het esthetische werd nu serieus genomen. Wie niet slaagde voor dit criterium kwam niet meer in aanmerking voor de tweede ronde. Het goedkoopste voorstel werd trouwens afgewezen.»

«In de tweede ronde gaf de prijs-kwaliteitsverhouding de doorslag. Schoonheid speelde hier niet meer mee. Het kwam er

dus op neer de gulden middenweg te vinden. Om dat te bereiken zijn de ontwerpers vertrokken van een technische goede en goedkope toren. Onze taak bestond erin om binnen die grenzen een esthetisch aanvaardbaar gebouw te verzinnen. Uiteindelijk zijn we op esthetisch vlak met de hakken over de sloot geraakt. De mooiste toren viel af omdat hij 100 miljoen duurder was dan de onze.»

Gedrocht

«Het verzoenen van prijs en uitzicht, van techniek en beeld, heeft uiteraard voor wat heelwat discussies gezorgd tussen ingenieurs en architect. Ingenieurs zijn vaak nuchtere types die wat neerkijken op een architect. Hier was dat zeker niet het geval. De ingenieurs waren heel bezorgd om het esthetische. De tijd van de nuchtere ingenieurs is trouwens voorbij. Techniek is vanzelfsprekend geworden. Vakmanschap moet er gewoon zijn. De toegevoegde waarde zit in het beeld. Het succes wordt bepaald door de vormgeving. Dat is op alle terreinen zo. Een politicus wordt verkozen omdat hij goed overkomt, niet omdat hij bekwaam is. Alle horloges zeggen je hoe laat is, maar Swatchhorloges zijn een succes omdat ze er een beetje bijzonder uitzien. Meer en meer domineert het beeld.»

Architect De Gregorio van het hoogste Belgische bouwsel: «De tijd van de nuchtere ingenieurs is voorbij. Succes wordt bepaald door de vormgeving.»

(Foto: Authentic)

De vormgevers worden de bepalende figuren. Zij bepalen de economische kraacht. Ook in de architectuur. Sterker nog: met een oncomfortabel huis leer je leven, met een lelijk huis niet.»

Maar een toren blijft een toren. De Gregorio begrijpt overigens maar al te goed dat niet iedereen in Sint-Pieters-Leeuw gelukkig is met het betonnen gedrocht. «Emotioneel heb ik er zelf wat moeite mee, maar Sint-Pieters-Leeuw was de enige mogelijkheid voor de BRTN. De toren moest op een bepaalde hoogte liggen, buiten de aanvliegroutes van Zaventem. Veel keuze was er niet. Brussel zelf was uitgesloten. Dan zou het pas echt een gedrocht geweest zijn. De toren is 300 meter hoog. Het hoogste gebouw in Brussel is 105 meter hoog. Bovendien moet je rekening houden met acciden-ten. Stel maar eens dat de toren

omvalt. In een stad zou dat een catastrofe zijn.»

Bewondering

De bouwondernemers kozen bewust voor een betonnen toren. De Gregorio: «Stalen torens vragen veel meer onderhoud. De Eiffeltoren bijvoorbeeld heeft een fulltime verploeg in dienst om het stalen skelet te onderhouden.»

«Om de toren te bouwen, is 11.000 m³ beton nodig. In één betonmixer kan ongeveer 8 m³ beton. Voor de toren zouden 1.375 betonmixers nodig geweest zijn; een kolonne van 12,5 km. Als ze dat hadden gedaan, waren alle straten in Sint-Pieters-Leeuw totaal kapot gereden. Daarom koos de aannemer voor een eigen betoncentrale op de werf.»

«De toren wordt 300 meter hoog, maar staat slechts 15 meter diep in de grond. Toch wordt onder en boven de aarde evenveel beton gebruikt. Daardoor krijgt de toren een heel laag zwaartepunt, wat de stevigheid ten goede komt. Zo'n toren is blootgesteld aan immense krachten, onder meer door de wind. Daar moet hij op voorzien zijn. Op het hoogste punt mag hij 75 cm uitwijken, naar beide kanten. Als het meer wordt, raakt de zendinstallatie van de BRTN verstoord.»

De Gregorio is vooral gefascineerd door het systeem van bouwen. «Een voorbeeld. Omdat de bekisting tot op de millimeter juist moet zijn, worden de metingen verricht met behulp van drie laserstralen. Dat uitmeten gebeurt steeds op hetzelfde uur van de dag om externe factoren die de toren

vervormen - zoals wind en temperatuur - zoveel mogelijk uit te schakelen. De toren is zo zwaar (30.000 ton) dat ze hem 30 cm hoger hebben ingeplant, want zoveel zal hij de eerste jaren zakken.»

«Aan de toren lees je het menselijk vernuft af», zegt De Gregorio. «Ik heb een mateloze bewondering voor de kathedralenbouwers die veel mooiere dingen met veel minder middelen hebben gedaan. Maar je mag een paar dingen niet uit het oog verliezen. Zij deden er soms honderd jaar over. Vaak vielen er ontzettend veel doden. En voor elke kerk die rechtstaat, zijn er verschillende omgevallen. Het blijft natuurlijk impressionant, maar dat geldt evengoed voor deze toren.»

Erik BEERTEN